

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 14 april 2016 (*)

”Begäran om förhandsavgörande – Etableringsfrihet – Artikel 49 FEUF – Bestämmelser i en medlemsstat som ålägger kreditinstitut en skyldighet att informera skattemyndigheten om tillgångar från avlidna kunder i syfte att utta arvsskatt – Tillämpning av dessa bestämmelser på filialer etablerade i en annan medlemsstat, i vilken det i princip inte är tillåtet att lämna sådan information på grund av banksekretessen”

I mål C-522/14

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesfinanzhof (Federala skattedomstolen, Tyskland) genom beslut av den 1 oktober 2014, som inkom till domstolen den 19 november 2014, i målet

Sparkasse Allgäu,

mot

Finanzamt Kempten,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan, och M. Vilaras (referent),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Sparkasse Allgäu, genom W.- R. Bub, Rechtsanwalt,
- Finanzamt Kempten, genom L. Bachmann, i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom T. Henze och B. Beutler, båda i egenskap av ombud,
- Greklands regering, genom A. Dimitrakopoulou och A. Magrippi, båda i egenskap av ombud,
- Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom W. Mölls och M. Wasmeier, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 26 november 2015 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 49 FEUF.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Sparkasse Allgäu och Finanzamt Kempten (skattemyndigheten i Kempten). Målet rör Sparkasse Allgäus beslut att inte informera skattemyndigheten i Kempten om konton i en i Österrike etablerad osjälvständig filial, vilka konton innehas av personer som vid sitt frånfälle var skattemässigt bosatta i Tyskland.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2006/48/EU

3 Artikel 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, s. 23) har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall svara för att de verksamheter som anges i bilaga I får bedrivas inom det egna territoriet så som sägs i artiklarna 25, 26.1–3, 28.1–2 och 29–37, antingen genom etablering av en filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster, av varje kreditinstitut som är auktoriserat och underkastat tillsyn av behöriga myndigheter i en annan medlemsstat, förutsatt att verksamheterna omfattas av auktorisationen.”

4 Bland de verksamheter som avses i bilaga I till direktiv 2006/48 återfinns bland annat “[m]ottagande av insättningar och andra återbetalningspliktiga medel”.

5 Artikel 31 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”Artiklarna 29 och 30 skall inte påverka möjligheterna för en värdmedlemsstat att vidta erforderliga åtgärder för att hindra eller bestraffa överträdelser inom sitt territorium av föreskrifter som utfärdats i det allmännas intresse. Sådana åtgärder skall kunna innefatta hinder för felande kreditinstitut att göra nya åtaganden inom värdlandets territorium.”

Direktiv 2011/16/EU

6 Artikel 8.3a i rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning och om upphävande av direktiv 77/799/EEG (EUT L 64, s. 1), i dess lydelse enligt rådets direktiv 2014/107/EU av den 9 december 2014 (EUT L 359, s. 1) (nedan kallat direktiv 2011/16), har följande lydelse:

”Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som krävs för att se till att dess Rapporteringsskyldiga finansiella institut följer reglerna för rapportering och åtgärder för kundkännedom (due diligence) i bilagorna I och II och för att säkerställa att reglerna faktiskt genomförs och efterlevs i enlighet med avsnitt IX i bilaga I.

I enlighet med de tillämpliga bestämmelserna om rapportering och åtgärder för kundkännedom i bilagorna I och II ska den behöriga myndigheten i varje medlemsstat, genom automatiskt utbyte av upplysningar och inom den tidsfrist som anges i punkt 6.b, till varje annan medlemsstats behöriga myndighet lämna följande upplysningar om beskattningsperioder från och med den 1 januari 2016 avseende ett Rapporteringspliktigt konto:

- a) Namn, adress, Skatteregistreringsnummer samt födelsedatum och födelseort (när det gäller fysiska personer) för varje Rapporteringsskyldig person som är Kontohavare av detta konto och, när det gäller Enheter som är Kontohavare och som efter tillämpning av reglerna om åtgärder för kundkännedom i enlighet med bilagorna fastställs ha en eller flera Personer med bestämmande inflytande som är Rapporteringsskyldiga personer, Enhetens namn, adress och Skatteregistreringsnummer samt varje Rapporteringsskyldig persons namn, adress, Skatteregistreringsnummer samt födelsedatum och födelseort.
- b) Kontonummer (eller, om kontonummer saknas, funktionell motsvarighet till sådant).
- c) Det Rapporteringsskyldiga finansiella institutets namn och identifikationsnummer (i förekommande fall).
- d) Kontots saldo eller värde (inklusive Kontantvärdet eller återköpsvärdet om det rör sig om ett Försäkringsavtal med kontantvärde eller ett Livränteavtal) vid utgången av relevant kalenderår eller annan lämplig rapporteringsperiod, eller uppgift om att kontots avslutats, om kontot avslutats under det aktuella kalenderåret eller den aktuella perioden.

...?

7 Enligt avsnitt VIII, D, punkt 1, i bilaga I till direktiv 2011/16 avses med begreppet rapporteringspliktigt konto bland annat ett finansiellt konto som förvaltas av ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut i en medlemsstat och innehåller av en eller flera rapporteringsskyldiga personer, förutsatt att de har identifierats som sådana i enlighet med de åtgärder för kundkännedom som beskrivs i avsnitten II–VII i samma bilaga.

Tysk lagstiftning

8 Enligt 33 § punkt 1 i lagen om arvsskatt och gåvoskatt (Erbschaftsteuer- und Schenkungssteuergesetz) (nedan kallad ErbStG) ska den som i kommersiellt syfte handhar eller förvaltar andra personers förmögenhet skriftligen, till det skattekontor som är ansvarigt för uttag av arvsskatt, anmäla de tillgångar som denna förvarar och de fordringar på denna som vid arvlåtarens frånfälle ingick i hans eller hennes förmögenhet.

Österrikisk lagstiftning

9 Enligt 9 § punkterna 1 och 7 i banklagen (Bankwesengesetz, nedan kallad BWG) får filialer till kreditinstitut som har sitt säte i en annan medlemsstat tillhandahålla tjänster i Österrike, varvid de är skyldiga att iaktta en rad österrikiska rättsregler, däribland 38 § BWG.

10 38 § BWG har följande lydelse:

1. Kreditinstituten, deras delägare, ledamöter i ledningsorgan, anställda och personer som i övrigt är verksamma för kreditinstituten får inte lämna ut eller utnyttja konfidentiell information som de har anförtrots eller fått tillgång till uteslutande på grund av affärsförbindelserna med kunderna ... (banksekretess)”

2. Skyldigheten att iaktta banksekretess gäller inte

...

5) när kunden uttryckligen och skriftligen samtycker till att konfidentiell information lämnas ut.

...?

11 I 101 § BWG föreskrivs straffrättsliga påföljder vid åsidosättande av banksekretessen.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

12 Sparkasse Allgäu är ett kreditinstitut i den mening som avses i direktiv 2006/48 och bedriver sin verksamhet på grundval av ett av tyska myndigheter meddelat tillstånd. Sparkasse Allgäu driver bland annat en osjälvständig filial i Österrike.

13 Den 25 september 2008 begärde skattemyndigheten i Kempten att Sparkasse Allgäu skulle inkomma med sådana uppgifter som avses i 33 § ErbStG beträffande den period som började den 1 januari 2001. De begärda uppgifterna gällde de kunder till den i Österrike etablerade filialen som vid sitt frånfälle hade sitt hemvist i Tyskland.

14 Sparkasse Allgäu begärde omprövning av detta beslut men skattemyndigheten vidhöll beslutet. Bolaget överklagade beslutet till domstol i första instans som avlog överklagandet. Mot denna bakgrund överklagade Sparkasse Allgäu till Bundesfinanzhof (Federala skattedomstolen).

15 Enligt den hänskjutande domstolen framstår det som oklart huruvida 33 § punkt 1 ErbStG inskränker etableringsfriheten, även om den i bestämmelsen föreskrivna anmälningsskyldigheten gäller på samma sätt för alla tyska kreditinstitut. Nämda anmälningsskyldighet innebär nämligen att tyska kreditinstitut avhålls från att via en filial bedriva verksamhet i Österrike. Enligt den hänskjutande domstolen framstår det emellertid även som oklart huruvida etableringsfriheten kan inskränkas i och med den sammanlagda verkan av rättsreglerna i den medlemsstat där kreditinstitutet har sitt säte – det vill säga Förbundsrepubliken Tyskland – och rättsreglerna i den medlemsstat där filialen är belägen – det vill säga Republiken Österrike. Det är vidare oklart vilken medlemsstat som ska anses stå ansvaret för en sådan inskränkning.

16 Mot denna bakgrund beslutade Bundesfinanzhof (Federala skattedomstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

?Utgör etableringsfriheten (artikel 49 FEUF, tidigare artikel 43 EG) hinder för en bestämmelse i en medlemsstat, enligt vilken ett kreditinstitut med säte i landet vid en i landet bosatt persons frånfälle ska göra anmälan till Finanzamt (skattekontoret) med ansvar för uttag av arvsskatt beträffande den avlidnes tillgångar som handhas eller förvaltas vid kreditinstitutets osjälvständiga filial i en annan medlemsstat, om det inte finns någon jämförbar anmälningsskyldighet i den andra medlemsstaten och kreditinstitutet där omfattas av banksekretess under straffansvar??

Prövning av tolkningsfrågan

17 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 49 FEUF ska tolkas så, att artikeln utgör hinder för en medlemsstats rättsregler som innebär att kreditinstitut med säte i medlemsstaten ska anmäla tillgångar som handhas eller förvaltas av kreditinstitutets osjälvständiga filialer som är etablerade i en annan medlemsstat till nationella myndigheter, då den i den första medlemsstaten bosatte ägaren avlider, om det inte föreskrivs någon jämförbar anmälningsskyldighet i den andra medlemsstaten och kreditinstitutet där omfattas av

banksekretess under straffansvar.

18 Artikel 49 FEUF föreskriver att inskränkningar i etableringsfriheten ska avskaffas. Enligt denna bestämmelse innefattar etableringsfriheten en rätt för medborgare i en medlemsstat att starta och utöva verksamhet som egenföretagare på en annan medlemsstats territorium samt rätt att bilda och driva företag på de villkor som etableringsstatens lagstiftning föreskriver för dess egna medborgare. Avskaffandet av inskränkningarna i etableringsfriheten omfattar även inskränkningar för medborgare från en medlemsstat vilka är etablerade i en annan medlemsstat att upprätta kontor, filialer eller dotterbolag (se, bland annat, dom kommissionen/Frankrike, 270/83, EU:C:1986:37, punkt 13, dom Royal Bank of Scotland, C-311/97, EU:C:1999:216, punkt 22, och dom CLT-UFA, C-253/03, EU:C:2006:129, punkt 13).

19 Enligt artikel 54 andra stycket FEUF avses med bolag på vilka artikel 49 FEUF är tillämplig även offentligrättsliga juridiska personer, med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte. Enligt de uppgifter som lämnats av den hänskjutande domstolen är Sparkasse Allgäu en offentligrättslig juridisk person på vilken artikel 49 FEUF är tillämplig.

20 Även om EUF-fördragets bestämmelser om etableringsfrihet enligt sin ordalydelse syftar till att säkerställa nationell behandling i den mottagande medlemsstaten, utgör de enligt fast rättspraxis samtidigt ett förbud mot att ursprungsstaten hindrar någon av sina medborgare eller ett bolag som bildats i överensstämmelse med dess lagstiftning från att etablera sig i en annan medlemsstat (dom Verder LabTec, C-657/13, EU:C:2015:331, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

21 Enligt 33 § punkt 1 ErbStG ska den som i kommersiellt syfte handhar eller förvaltar andra personers förmögenhet skriftligen anmäla de tillgångar som denna förvarar och de fordringar på denna som vid arvlåtarens frånfälle ingick i hans eller hennes förmögenhet till det skattekontor som är ansvarigt för uttag av arvsskatt.

22 EU-domstolen konstaterar att denna bestämmelse har utformats i allmänna ordalag. Någon åtskillnad görs inte utifrån den ort där den avsedda verksamheten bedrivs bestående i handhavande och förvaltning av andra personers tillgångar. Sparkasse Allgäu, som är en juridisk person bildad enligt tysk rätt och som har sitt säte i Tyskland, omfattas således av de i bestämmelsen föreskrivna skyldigheterna; detta gäller inte bara konton i kontor och filialer i Tyskland, utan även konton i bolagets osjälvständiga filial i Österrike.

23 Enligt den hänskjutande domstolen framstår det som oklart huruvida det för ett tyskt kreditinstitut, som öppnat en filial i Österrike, blir svårare att bedriva verksamhet på grund av den i 33 § punkt 1 ErbStG föreskrivna anmälningsskyldigheten och på grund av skyldigheten att i Österrike iakttä den i 38 § punkt 2 och 101 § BWG skyddade banksekretessen. Den hänskjutande domstolen har i denna del uppgett att ett kreditinstitut, som befinner sig i en sådan situation som den som Sparkasse Allgäu befinner sig i, nödgas – för att iakttä dessa båda skyldigheter – inhämta samtycke från sina kunder enligt 38 § punkt 2 led 5 BWG för att eventuellt kunna ge in uppgifter om kunderna till tyska myndigheter. Kravet på ett sådant samtycke skulle kunna innebära att potentiella kunder hos en österrikisk filial till ett sådant kreditinstitut eventuellt föranleds att istället anlita österrikiska banker eller österrikiska dotterbolag till tyska banker, då varken österrikiska banker eller österrikiska dotterbolag till tyska banker omfattas av någon jämförbar anmälningsskyldighet.

24 Det kan visserligen inte uteslutas att 33 § punkt 1 ErbStG kan avhålla kreditinstitut etablerade i Tyskland från att öppna filialer i Österrike, eftersom de i och med denna anmälningsskyldighet försätts i en mindre gynnsam situation redan på den grunden att de då omfattas av en skyldighet som inte åvilar kreditinstitut som är etablerade i Österrike. Därav kan

man emellertid inte dra slutsatsen att en sådan skyldighet kan kvalificeras som en inskränkning i etableringsfriheten i den mening som avses i artikel 49 FEUF.

25 Mot bakgrund av de uppgifter som lämnats av den hänskjutande domstolen konstaterar EU-domstolen nämligen följande. Under sådana omständigheter som de i det nationella målet beror de mindre gynnsamma konsekvenser som kan bli följden av en sådan skyldighet som den som anges i 33 § punkt 1 ErbStG på att två medlemsstater parallellt utövar sin befogenhet dels att reglerera bankers och andra kreditinstituts skyldigheter gentemot sina kunder avseende banksekretessen, dels att utöva beskattningskontroll (se, för ett liknande resonemang, dom Kerckhaert och Morres, C-513/04, EU:C:2006:713, punkt 20, dom Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, punkt 43, och dom CIBA, C-96/08, EU:C:2010:185, punkt 25).

26 Det kan särskilt noteras att enligt tysk rätt kan banksekretessen inte anses överordnad kravet på en effektiv beskattningskontroll, då 33 § punkt 1 ErbStG innebär en skyldighet att lämna uppgifter till skattemyndigheterna utan medgivande från berörd kontoinnehavare. I österrikisk rätt har man däremot i 38 § BWG gjort det motsatta valet, då banksekretessen i princip ska iakttas gentemot var och en, inbegripet skattemyndigheterna.

27 Det är riktigt att ett bilateralt avtal mellan två medlemsstater – liksom åtgärder som vidtas på unionsnivå, såsom obligatoriskt och automatiskt utbyte av upplysningar enligt artikel 8.3a i direktiv 2011/16 – kan säkerställa ett administrativt samarbete i fråga om beskattning och därmed underlätta, såsom i det nationella målet, för tyska skattemyndigheter att inhämta sådan information som den som berörs av den aktuella åtgärden.

28 Den hänskjutande domstolen har emellertid uppgett att det visserligen finns ett avtal mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Österrike om informationsutbyte i fråga om beskattning, vilket trädde i kraft den 1 mars 2012, men att detta avtal är tillämpligt endast på räkenskapsår eller beskattningsperioder efter den 1 januari 2011, vilka inte berörs av den begäran som skattemyndigheten i Kempten skickade till Sparkasse Allgäu. Likaså antogs direktiv 2011/16 först efter det att omständigheterna i det nationella målet ägde rum.

29 EU-domstolen konstaterar således följande. Med beaktande av rättsläget inom unionen per den dag då omständigheterna i det nationella målet ägde rum, och i avsaknad av harmoniseringsåtgärder i fråga om informationsutbyte för beskattningskontroll, var medlemsstaterna fria att ålägga nationella kreditinstitut en skyldighet såsom den i det nationella målet avseende deras filialer med verksamhet utomlands för att se till att beskattningskontrollen blev effektiv, dock med förbehåll för att de transaktioner som genomfördes av nämnda filialer inte behandlades på ett diskriminerande sätt i förhållande till de transaktioner som genomfördes av deras nationella filialer (se, för ett liknande resonemang, Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, punkterna 51 och 53, och beslut KBC Bank och Beleggen, Risicokapitaal, Beheer, C-439/07 och C-499/07, EU:C:2009:339, punkt 80).

30 Såsom angetts i punkt 22 ovan är 33 § punkt 1 ErbStG enligt sin ordalydelse tillämplig på kreditinstitut med säte i Tyskland, vad gäller transaktioner som genomförs såväl i Tyskland som utomlands.

31 Blotta omständigheten att en sådan anmälningsskyldighet som den i förevarande fall aktuella inte finns i österrikisk rätt kan inte innebära att Förbundsrepubliken Tyskland inte får föreskriva en sådan. Praxis från EU-domstolen ger nämligen vid handen att etableringsfriheten inte kan förstås så, att en medlemsstat är skyldig att utforma sina skattebestämmelser – och särskilt en anmälningsskyldighet som den i det nationella målet – med hänsyn till en annan medlemsstats skattebestämmelser för att i alla situationer säkerställa en beskattning som överbryggat alla olikheter som följer av de nationella skattelagstiftningarna (se, för ett liknande

resonemang, dom Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, punkt 51, och dom National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punkt 62).

32 Mot denna bakgrund ska tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 49 FEUF ska tolkas så, att artikeln inte utgör hinder för en medlemsstats rättsregler som innebär att kreditinstitut med säte i medlemsstaten ska anmäla tillgångar som handhas eller förvaltas av kreditinstitutets osjälvständiga filialer som är etablerade i en annan medlemsstat till nationella myndigheter, då den i den första medlemsstaten bosatte ägaren avlider, om det inte föreskrivs någon jämförbar anmälningsskyldighet i den andra medlemsstaten och kreditinstituten där omfattas av banksekretess under straffansvar.

Rättegångskostnader

33 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 49 FEUF ska tolkas så, att artikeln inte utgör hinder för en medlemsstats rättsregler som innebär att kreditinstitut med säte i medlemsstaten ska anmäla tillgångar som handhas eller förvaltas av kreditinstitutets osjälvständiga filialer som är etablerade i en annan medlemsstat till nationella myndigheter, då den i den första medlemsstaten bosatte ägaren avlider, om det inte föreskrivs någon jämförbar anmälningsskyldighet i den andra medlemsstaten och kreditinstituten där omfattas av banksekretess under straffansvar.

Underskrifter

* Rättegångsspråk: tyska.